

Mr. sc. Faruk Đozić, delegat, Vijeće Naroda RS

Kandidat na doktorskom studiju Evropskog prava, Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru

PRAVO NA SLOBODU UDRUŽIVANJA I ZAKON O RADIO-AMATERIZMU REPUBLIKE SRPSKE

Sažetak: Prema Ustavu Bosne i Hercegovine, i prema Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja su grupisani zajedno. Po svojoj prirodi ta dva prava su isprepletena i zajedno sa slobodom izražavanja smatraju se osnovom za funkcionisanje pluralističkog i demokratskog društva. Historijski gledano pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja su se razvijali paralelno. Prvo kao pravo radnika na proteste za bolje uslove rada, a drugo kao pravo radnika na formiranje sindikata radi osiguranja njihovih stečenih prava. Iako sama konvencija ističe sindikat kao oblik udruživanja u definiciji slobode udruživanja, ono nije ograničeno samo na taj oblik udruživanje već ono može biti u obliku organizacija civilnog društva, klubova, zadruga, nevladinih organizacija, vjerskih udruženja, političkih stranaka, fondacija itd. Sloboda udruživanja, predstavlja pravo individue ili grupe, fizičkih ili pravnog lica da se udruže sa drugima, bez ometanja od strane države, na kolektivno izražavanje, promovisanje, traženje i odbranu zajedničkih interesa. Radi se o kvalifikovanom pravu tj. javna vlast može ograničiti uživanje slobode udruživanja ako je u interesu šire zajednice ili zaštite prava drugih. Ovim radom ćemo detaljnije obrazložiti dostignuća prakse Evropskog suda za ljudska prava u interpretaciji slobode udruživanja te ih suočiti sa zakonskim rješenjima Zakona o radio-amaterizmu Republike Srpske te pokušati dati odgovor da li se navedenim Zakonom krši Ustav Bosne i Hercegovine, tačnije da li se ugrožava pravo na slobodu udruživanja garantovano kako Ustavom države Bosne i Hercegovine tako i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i slobodama.

Ključne riječi: sloboda udruživanja, zakon, Ustav, Evropska konvencija o ljudskim pravima i slobodama

Uvod

Pravo na slobodu okupljanja i udruživanja u Bosni i Hercegovini garantovani su Ustavom države Bosne i Hercegovine, Ustavom entiteta ali i međunarodnim dokumentima prihvaćenim kao dio pravnog sistema države Bosne i Hercegovine, posebno: Opštom deklaracijom o ljudskim pravima te Evropskom konvencijom o ljudskim pravima. Vezanost slobode okupljanja i udruživanja sa slobodom izražavanja vidimo i u praksi Evropskog suda za ljudska prava koji je tretirao

„slobode izložene u članovima 9 i 10 kao elemente člana 11 i zastupavši stajalište da je njihovo kršenje predstavljalo dodatni argument za utvrđivanje kršenja Člana 11.“¹ Sloboda udruživanja je neophodan element pluralističkog društva i najčešće upravo udruženja su meta napada diktatorijalnih režima. Borba radnika za veća radnička prava ne bi imala efekta da se iz te borbe nije proizašlo institucionalno djelovanje u vidu sindikata zato s pravom značaj sindikalnog udruživanja a samim time i značaj slobode udruživanja može se vidjeti u preambuli Međunarodne organizacije rada gdje je sloboda udruživanja sredstvo za unaprijeđenje uslova rada i uspostavljanju mira.²

Iako su u relevantnim dokumentima grupisani zajedno – sloboda okupljanja i udruživanja, za potrebe ovog rada fokusirat ćemo se na slobodu udruživanja. Evropska konvencija o ljudskim pravima kao oblik udruživanja prepoznaje samo sindikate međutim iz prakse Evropskog suda za ljudska prava je vidljivo da član 11. ne štiti samo sindikat kao oblik udruživanja već i ostale oblike kao što su: organizacije civilnog društva, klubovi, zadruge, nevladine organizacije, vjerska udruženja, političke stranke, fondacija itd.

Zakon o radio-amaterizmu u Republici Srpskoj je relativno novo zakonsko rješenje koje reguliše jednu veoma usku oblast, koja nije zastupljena u većinskom stanovništvu. Međutim, bez obzira na činjenicu da većina stanovništva neće doći u dodir sa radio-amaterizmom slobode garantovane EKLJP, ali i Ustavom države Bosne i Hercegovine, ne rangiraju povrede kao male ili velike u odnosu na materiju koju Evropski sud za ljudska prava ili Ustavni sud Bosne i Hercegovine, ocjenjuje. U prvom dijelu rada fokusirat ćemo se na slobodu udruživanja općenito kroz prizmu prakse Evropskog suda za ljudska prava, dok ćemo u drugom dijelu rada predložiti osnovne odredbe Zakona o radio-amaterizmu u Republici Srpskoj te određene odredbe tog Zakona suočiti sa tumačenjima i stajalištima Evropskog suda za ljudska prava.

I. Sloboda udruživanja prema Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i slobodama

U tekstu Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, sada zvanom Evropskom konvencijom o ljudskim pravima (EKLJP) sloboda okupljanja i udruživanja se tretiraju pod istim članom, tačnije članom 11. EKLJP. Stav 1. navedenog člana glasi „Svako ima pravo na slobodu mirnog okupljanja

1 P. van Dijk, G.J.H. van Hoof u saradnji sa A.W. Heringa, J.G.C. Schokkenbroek, B.P. Vermuelen, M.L.W.M. Viering, L.F. Zwaak, *Teorija i praksa Evropske konvencije o ljudskim pravima*, Muller, Sarajevo 2001., str. 551-552.

2 Preambula dostupna na: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:62:0::NO:62:P62_LIST_ENTRIE_ID:2453907:NO

i udruživanja s drugima, uključujući i pravo osnivanja sindikata i pridruživanja sindikatima zbog zaštite svojih interesa.“³

Iako se radi o suštinski dvije različite slobode njihove definicije su slične jer, sloboda mirnog okupljanja je definisana zajedničkim ciljem koji učesnici okupljanja žele postići,⁴ dok sloboda udruživanja predstavlja pravo individue ili grupe, fizičkih ili pravnih lica da se udruže sa drugima, bez ometanja od strane države, na kolektivno izražavanje, promovisanje, traženje i odbranu zajedničkih interesa. Razlika ove dvije slobode jeste u formi kojoj se ispoljavaju. Za slobodu okupljanja nije potreban institucionalni okvir već vidljiv zajednički interes okupljenih istomišljenika.⁵ Dok je za slobodu udruživanja potrebno da se zajednički interes ispoljava kroz određeni institucionalizirani oblik. Taj oblik udruživanja jedino ne može biti javnog karaktera tj. ne može biti osnovana na osnovu zakona i nacionalni zakonski okvir koji uređuje različite oblike udruživanja nisu obavezni za Evropski sud za ljudska prava.⁶

I. 1. Ograničavanje slobode udruživanja

Sloboda udruživanja s drugima je kvalifikovano pravo tj. može biti ograničeno uživanje slobode udruživanja. U stavu 2. člana 11. Evropske konvencije o ljudskim pravima stoji da „Ova prava neće biti ograničena izuzev na način propisan zakonom i koji je neophodan u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti ili javne sigurnosti, u cilju sprečavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja ili morala ili zaštite prava sloboda drugih. Ovim članom se ne zabranjuje uvođenje zakonitih ograničenja na ona prava koja uživaju pripadnici oružanih snaga, policije ili državne administracije.“⁷ Iz naprijed navedene odredbe možemo zaključiti da do ograničenja slobode udruživanja može doći samo ukoliko je ograničenje propisano zakonom i neophodno u demokratskom društvu. Nadalje, ograničenje iako propisano zakonom mora biti opravdano time da je doneseno u cilju zaštite nacionalne ili javne sigurnosti, sprečavanje nereda ili zločina, zaštite zdravlja ili morala ili zaštite prava sloboda drugih.

Termin „propisano zakonom“ ne znači samo da je ograničavanje opravdano ukoliko je isto samo napisano u nacionalnom zakonodavstvu već se mora uzeti u razmatranje i kvalitet zakonskog rješenja.⁸ U predmetu Jafarov i drugi protiv

3 Član 11. https://www.echr.coe.int/documents/convention_bos.pdf

4 Vodić kroz članak 11. Evropske konvencije o ljudskim pravima – Sloboda okupljanja i udruživanja, Vijeće, Izdanje od 31.08.2021. godine, str. 8.

5 Okupljanje, u smislu Konvencije, se mora razlikovati od nasumičnog okupljanja individua, koja svaka ima svoj cilj kao na primjer red ispred javne ustanove. – *Ibid*, str. 8

6 „... (d) a bi udruživanje palo pod zaštitu člana 11, ono mora da ima privatno-pravni karakter. Termin ‘udruživanje’ ima autonomno značenje; klasifikacija u nacionalnom pravu ima samo relativnu vrijednost i čini samo polaznu tačku.“ *Ibid*, str. 24

7 Član 11. https://www.echr.coe.int/documents/convention_bos.pdf

8 „U pitanjima koja se tiču osnovnih prava bilo bi u suprotnosti sa vladavinom prava, jednim od osnovnih principa demokratskog društva sadržanim u Konvenciji, da se zakonsko diskreciono

Azerbejdžana Evropski sud za ljudska prava konstatuje da mora imati u vidu ne samo tekst zakona već i način na koji je on primjenjen i intepretiran od strane kako izvršne vlasti tako i domaćih sudova.⁹ Kvalitet zakonskog rješenja se cijeni u njegovoj predvidivosti tj. norme zakona moraju biti dovoljno precizne da pojedinac može regulisati svoje ponašanje¹⁰ u skladu sa zakonom, ali i da ne omogućuje vlastima proizvoljnu primjenu tih zakonskih normi.¹¹

Neophodnost u demokratskom društvu je koncept koji „... uključuje dva uvjeta: a) svako miješanje mora predstavljati ‘neodgodivu društvenu potrebu’ i b) miješanje mora biti srazmjerno legitimnom cilju kojem se teži.“¹² „Pojam ‘nužno’ (neophodno op. a. F.Đ) nije fleksibilan onoliko koliko su izrazi kao što su ‘korisno’ ili ‘poželjno’. Iznimke od pravila osiguranja slobode udruživanja moraju se usko tumačiti i za njih moraju postojati uvjerljivi i neotklonjivi razlozi koji opravdavaju ograničenje te slobode. Prije svega na nacionalnim vlastima da ocijene postoji li ‘neodgodiva društvena potreba’ za nametanje određenog ograničenja.“¹³

Taksativno nabrojani razlozi za ograničenja slobode udruživanja u stavu 2. člana 11. Konvencije moraju se usko tumačiti i njihova definicija je nužno restriktivna.¹⁴ Usko tumačenje i restriktivno definisanje ograničenja iz stava 2. člana 11. nalaže da obim miješanja vlasti u uživanju slobode udruživanja se ne može posmatrati apstraktno i mora se procijeniti u svakom konkretnom slučaju. Pa je tako, kao miješanje vlasti u uživanje slobode udruživanja dozvoljeno da vlasti traže službenu registraciju, ali joj nije dozvoljeno da zbog neznatnih stvari odbije registraciju udruženja.¹⁵ Tako radikaln¹⁶ potez kao što je odbijanje upisa udruženja mora biti srazmjerno cilju kojim se želi postići. U predmetu Gorzelik i drugi protiv Poljske Sud je utvrdio da nije bilo povrede člana 11. Konvencije, jer razlog odbijanja registracije udruženja od strane države nije bio da zabrani

pravo koje se daje izvršnoj vlasti izražava u smislu neograničene moći. Shodno tome, zakon mora dovoljno jasno naznačiti obim svakog takvog diskrecionog prava i način njegovog vršenja.“ Para 30. *Maestri protiv Italije*, Zahtjev broj 39748/98 od 17.02.2004. godine

9 Para. 70. *Jafarov i drugi protiv Azerbejdžana*, Zahtjev broj 27309/14 Presuda od 25.07.2019. godine

10 Para. 29. *N.F. protiv Italije*, Zahtjev broj 37119/97, Presuda od 02.08.2001. godine

11 Para. 85. *Jafarov i drugi protiv Azerbejdžana*, Zahtjev broj 27309/14 od Presuda od 25.07.2019. godine

12 *Vodić kroz članak 11. Europske konvencije o ljudskim pravima – Sloboda okupljanja i udruživanja*, Vijeće Europe/ Europski sud za ljudska prava, Izdanje od 31.08.2021. godine, str. 27.

13 *Ibid*, str. 27.

14 Para 38. *Sidiropoulos i drugi protiv Grčke*, Zahtjev broj 57/1997/841/1047, Presuda od 10.07.1998 godine

15 Para 40. *Ujedinjena makedonska organizacija Ilinden i drugi protiv Bugarske (broj 2)*, Zahtjev broj 34960/04, Presuda od 18.10.2011. godine

16 Da je odbijanje upisa udruženja ili drugih oblika organizacija u službeni registar radikaln potez države vidi u: *Ujedinjena makedonska organizacija Ilinden i drugi protiv Bugarske (broj 2)*, Zahtjev broj 34960/04, Presuda od 18.10.2011. godine, Para. 58 *Zhechev protiv Bugarske*, Zahtjev broj 57045/00, Presuda od 21.09.2007. godine

promovisanje posebnosti manjine, već je razlog što bi stvaranjem pravnog lica i njenom „... registracijom prema Zakonu o udruženjima i opisom koji je sebi dalo u stavu 30 osnivačkog akta neminovno stekli pravo na poseban status prema Izbornom zakonu iz 1993. godine. S obzirom na to da su nacionalne vlasti imale pravo da smatraju da je osporeno miješanje zadovoljilo ‘hitnu društvenu potrebu’ i imajući u vidu da miješanje nije bilo nesrazmjerno legitimnim ciljevima kojima se težilo, odbijanje registracije udruženja podnosioca predstavke može se smatrati “neophodnim u demokratskom društvu.”¹⁷

I.2. Pozitivni i negativni aspekti slobode udruživanja

Tumačenjem stava 1. člana 11. Konvencije *de lege lata* dalo bi se zaključiti da sloboda udruživanja garantuje samo slobodu udruživanja u pozitivnom smislu tj. da fizičko ili pravno lice se udruži sa drugima. Postavlja se pitanje da li sloboda, iako ovako definisana u Konvenciji štiti i od prinudnog udruživanja s drugima, tj. u njenom negativnom smislu? Odgovor na ovo pitanje možemo naći u praksi Evropskog suda za ljudska prava. No prije nego predočimo odgovor potrebno je definisati značenje prinudnog udruživanja s drugima. Wino J.M. van Veen razlikuje dvije vrste prinudnog udruživanja i to *de jure* i *de facto* prinudno udruživanje. *De jure* prinudno udruživanje jeste obavezno članstvo u udruženju na osnovu zakona, *de facto* prinudno udruživanje jeste slučaj u kome je zainteresovanoj strani data mogućnost da postane i ostane član udruženja, ali odbijanje bi imalo negativne posljedice po tu zainteresovanu stranu.¹⁸

Van Veen primjećuje da ne postoji odredba u članu 11. Evropske konvencije o ljudskim pravima koja bi štitila pravo da niko ne može biti prinuđen da pripada određenom udruženju dok, to Opšta deklaracija o ljudskim pravima izričito propisuje u članu 20 . stav 2.¹⁹ Odgovor na prethodno postavljeno pitanje možemo pronaći u presudama Evropskog suda za ljudska prava i to u predmetima *Sigurður A. Sigurjónsson protiv Islanda* i *Young, James i Webster protiv Ujedinjenog Kraljevstva*. U predmetu *Young, James i Webster protiv Ujedinjenog Kraljevstva* Sud nije zauzeo definitiv stav o tome da li je negativan aspekt zaštićen članom 11. Konvencije, Sud nije smatrao ni da treba odgovoriti na to pitanje, već je fokus stavio na konkretan slučaj.²⁰ Glavni argument kontra da Konvencija ne pruža zaštitu slobode udruživanja u negativnom smislu jeste argument Vlade Ujedinjenog Kraljevstva koji je istakao da u pripremnim materijalima Konvencije

17 Para. 106. *Gorzelik i drugi protiv Poljske*, Zahtjev broj 44158/98, Presuda od 17.02.2004. godine

18 Wino J.M. van Veen, *Negativna Sloboda udruživanja: član 11. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava I osnovnih Sloboda*, Međunarodni časopis neprofitnog prava, Knjiga 3, Broj 1. Septembar 2000. Dostupno na engleskom jeziku na: <https://www.icnl.org/resources/research/ijnl/negative-freedom-of-association-article-11-of-the-european-convention-for-the-protection-of-human-rights-and-fundamental-freedoms>

19 *Ibid*

20 Para. 51. i 53. *Young, James i Webster protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Zahtjev broj 7601/76; 7806/77, Presuda od 13.08.1981. godine

(fra. travaux préparatoires) je ciljano izostavljena zaštita slobode udruživanja u negativnom smislu.²¹ Sud, međutim, konstatuje da pod „Pretpostavkom da član 11 ne garantuje negativni aspekt konkretne slobode kao i i pozitivni aspekt, prinuda da se pridruži određenom sindikatu ne mora uvijek biti protivna Konvenciji. Međutim prijetnja otkazom koja uključuje gubitak sredstava za život je najozbiljniji oblik prisile... Druga strana ovog slučaja tiče se ograničavanja aplikantovog izbora po pitanju sindikata kojim bi mogli se pridružiti sopstvenom voljom. Individua ne uživa slobodu udruživanja ukoliko u stvarnosti sloboda djelovanja ili izbora koja mu preostaje je ili nepostojeća ili toliko umanjena da mu ne predstavlja praktičnu vrijednost.“²² I sam Sud u predmetu *Sigurður A. Sigurjónsson protiv Islanda* konstatuje da u prethodno navedenom predmetu sud nije dao na važnosti pripremnom materijalu već je uzeo kao radnu hipotezu.²³

Predmet *Sigurður A. Sigurjónsson protiv Islanda* je važan jer definitivno rješava pitanje da li član 11. Konvencije štiti i negativni aspekt slobode udruživanja. Član 11. štiti i negativni aspekt slobode udruživanja iako nije izričito navedena u Konvenciji i taj stav Suda temelji na slijedećim stavkama:

- Veliki broj nacionalnih zakonodavstava sadrži mehanizme koji štite negativni aspekt slobode udruživanja;
- Pored Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima koja štiti negativni aspekt slobode udruživanja, veliki broj drugih međunarodnih dokumenata ali i međunarodnih organizacija također štiti negativni aspekt slobode udruživanja kao što su: Povelja Zajednice o Osnovnim socijalnim pravima radnika, Evropska socijalna povelja te praksa Komiteta za slobodu udruživanja Upravnog tijela Međunarodne organizacije rada;
- Da je Konvencija živi instrument i da mora biti tumačena u skladu sa savremenim uslovima.²⁴

II. Sloboda udruživanja u praksi Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Članom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine propisano je da se prava i slobode propisane Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama

21 “S obzirom na poteškoće koje izaziva „sistem zatvorenih prodavnica” u određenim zemljama, Konferencija je s tim u vezi smatrala da je nepoželjno da se u Konvenciju uvede pravilo prema kojem „niko ne može biti primoran da pripada udruženju” koje karakteristike su sadržane u [član 20 st. 2] Univerzalne deklaracije Ujedinjenih nacija” (Izveštaj Konferencije visokih zvaničnika od 19. juna 1950., sabrano izdanje “Travaux Préparatoires”, tom IV, str. 262” Para. 51. *Young, James i Webster protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Zahtjev broj 7601/76; 7806/77, Presuda od 13.08.1981. godine

22 Para. 55 i 56. *Young, James i Webster protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Zahtjev broj 7601/76; 7806/77, Presuda od 13.08.1981. godine

23 Para. 35. *Sigurður A. Sigurjónsson protiv Islanda*, Zahtjev broj 16130/90, Presuda od 30.06.1993. godine

24 Para. 35. *Sigurður A. Sigurjónsson protiv Islanda*, Zahtjev broj 16130/90, Presuda od 30.06.1993. godine

zajedno sa njenim protokolima se direktno primjenjuju i da ti akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. Prava koje Ustav države Bosne i Hercegovine garantuje navedenim članom, proširena su narednim stavom taksativno navodeći prava koja država garantuje svim licima na teritoriji, a koja uključuje i slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima.²⁵ S toga, pri podnošenju apelacije apelant ima mogućnost da se pozove ne samo na odredbu Ustava koja garantuje slobodu udruživanja već i direktno na član 11. Konvencije.

Ovakva veza između Ustava države i Konvencije podrazumjeva i da pri odlučivanju Ustavni sud kao konačni autoritet pri tumačenju Ustava se koristi dostignućima Evropskog suda za ljudska prava. Ovo se najbolje ogleda da Ustavni Sud koristi identične definicije i stavove po određenim pitanjima. Pa tako u predmetu AP 1319/11 Ustavni sud podsjeća da je pravo na slobodu okupljanja kao i pravo na slobodu govora osnova demokratskog društva kao takvog pozivajući se na Presude Evropskog suda za ljudska prava.²⁶

U kontekstu ovog rada uzet ćemo u obzir dvije odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. U predmetu AP 279/04 odlučujući po apelaciji apelanta je utvrdio da nema povrede člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 11. Konvencije. U konkretnom slučaju Ustavni sud je odlučivao da li pravo na štrajk kao pravo koje se izvodi iz prava na sindikalno organiziranje može biti ograničeno. Pozivajući se na Odluku Evropskog suda za ljudska prava *Schmidt i Dahlstrom protiv Kraljevine Švedske*, Ustavni sud Bosne i Hercegovine utvrdio da pravo na štrajk može biti podvrgnuto ograničenjima u okviru nacionalnog zakonodavstva.²⁷

Iz odluke Ustavnog suda AP 4703/19, vidljivo je da praksa koju je Evropski sud za ljudska prava uspostavio a to da zaštitu člana 11. Konvencije uživaju samo one organizacije privatnopravnog karaktera. „S obzirom na to da je i u konkretnom slučaju Privredna komora osnovana zakonom, da ima javne funkcije, odnosno da ne predstavlja udruženje u smislu člana 11. Evropske konvencije, a što je vidljivo

25 „Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

- a) Pravo na život.
- b) Pravo lica da ne bude podvrgnuto mučenju niti nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni.
- c) Pravo lica da ne bude držano ili potčinjenosti, ili na prisilnom ili obaveznom radu.
- d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost.
- e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.
- f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.
- g) Slobodu misli, savjesti i vjere.
- h) Slobodu izražavanja.
- i) Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima.
- j) Pravo na brak i zasnivanje porodice.
- k) Pravo na imovinu.
- l) Pravo na obrazovanje.
- m) Pravo na slobodu kretanja i prebivališta.“

Član III/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

26 Para 22. Odluka broj: AP 1319/11 od 10.04.2014. godine

27 Para 23. Odluka broj: AP 279/04 od 12.04.2005. godine

iz naprijed citiranih relevantnih odredbi Zakona, te da je nesporno da obaveznim članstvom u toj komori apelant nije spriječen da se u smislu odredbi člana 11. Evropske konvencije učlani i u druge organizacije i udruženja, Ustavni sud smatra da se navedeni stavovi Evropskog suda u predmetima *Weiss protiv Austrije* i *Erwin Koll protiv Austrije* mogu primjeniti i na konkretan predmet.²⁸

III. Općenito o Zakonu o radioamaterizmu Republike Srpske

Zakon o radio-amaterizmu u Republici Srpskoj²⁹ (u daljem tekstu: Zakon) donešen 18.04.2019. godine ima 21. član. Zakonom se uređuje status radio-amaterizma u Republici Srpskoj, obaveze, dužnosti i ovlašćenja Saveza radio-amatera Republike Srpske i radio-amaterskih klubova, postupanje radio-amatera i radio-amaterskih klubova u vanrednim situacijama i druga pitanja koja su u vezi za djetlatnošću radio-amaterizma.³⁰ Ovim Zakonom, Savez radio-amatera Republike Srpske (u daljem tekstu Savez) je krovno udruženje svih radio-amaterskih klubova na teritoriji Republike Srpske i fizičkih lica, samostalnih licenciranih radio-amatera, vlasnika amaterskih radio-uređaja. Savezu se povjeravaju javna ovlašćenja u cilju ispunjenja obaveza i dužnosti u vanrednim situacijama a zbog očuvanja života i zdravlja ljudi, opštih javnih dobara, kao i dobara od opšteg interesa.³¹ Funkcionisanje i rad Saveza osim odredbama ovog Zakona uređuje se zakonima koji uređuju oblast udruženja i fondacija Republike Srpske.³² Članovima 5 do 7 propisane su dužnosti Saveza. Članovi 10., 11 i 12. uređuju pitanja ko se smatra radio-amaterom, radio-amaterskim klubom. Članom 16. i 17. uređen je nadzor nad provođenjem zakona koji vrši Ministarstvo, dok inspekcijski nadzor vrši inspektor Republičke uprave za inspekcijske poslove. Članom 18. propisane su kaznene mjere kako za Savez tako i za radio-amatere tako i za radio-amaterske klubove. Savez, radio-amaterski klubovi i radio-amateri dužni su svoj rad i interne akte uskladiti sa odredbama ovog zakona u roku od devet mjeseci od dana stupanja na snagu.³³

III. 1. Ocjena ustavnosti Zakona o radio-amaterizmu pred Ustavnim Sudom Republike Srpske

Ustavni sud Republike Srpske je 16.09.2020. godine odlučivao o ustavnosti članova 2. stav 1., člana 3, člana 9. stav 3, člana 5. tačka 2. i 3., člana 9. stav 2.,

28 Para 22. Odluka broj: AP 4703/19 od 05.05.2021. godine

29 Zakon o radio-amaterizmu u Republici Srpskoj („Službeni glasnik RS“, br.36/2019)

30 Član 1. Zakona o radio-amaterizmu u Republici Srpskoj („Službeni glasnik RS“, br.36/2019) (u daljem tekstu ZRARS)

31 Član 2. i 3. ZRARS

32 Član 4. ZRARS.

33 Član 20. ZRARS.

člana 11. stav 2., 3., 4., 5., i 6., člana 12., člana 13. i člana 18. stav 2., i 3. Zakona. Apelant se pozvao da je osporenim članovima onemogućeno, tačnije ograničeno pravo na slobodu udruživanja garantovano kako članom 11. Konvencije tako i Ustavom države Bosne i Hercegovine ali i entiteta Republika Srpska. Ustavni sud Republike Srpske nije prihvatio inicijativu za ocjenjivanje ustavnosti. Ustavni sud Republike Srpske svoj stav je bazirao, između ostalog na slijedećem „Sud je, takođe. Ocijenio da nisu osnovani navodi davaoca inicijative da odredbe člana 2. stav 1, člana 5. tačka 2. i 3. i člana 9. Zakona dovode u pitanje ostvarivanje prava i sloboda zajamčenih članom 11. Evropske konvencije. Naime, po ocjeni Suda, navedenim zakonskim odredbama kojima je Savez radio-amatera Republike Srpske određen kao poseban oblik udruženja, koji ima status pravnog lica, i čije su obaveze i ovlašćenja uređeni Zakonom s ciljem objedinjavanja aktivnosti svih radio-klubova i samostalnih članova, radio-operatora koji djeluju na teritoriji Republike Srpske i to radi ostvarivanja opštih interesa društvene zajednice u oblasti radio-amaterizma, radio-tehnike, elektronike, telekomunikacija i informatike nisu spriječeni radio-amateri da se učlanjuju ili formiraju druge vrste udruženja, jer osporene odredbe, kao ni zakon u cjelini, ne sadrže ovakvu zabranu.“³⁴

IV. Moguće povrede Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske Konvencije o ljudskim pravima i slobodama

U skladu sa svim navedenim smatramo da su slijedeći članovi Zakona o radio-amaterizmu u Republici Srpskoj u suprotnosti sa Ustavom države Bosne i Hercegovine tačnije članom II/3.i) te članom 11. Konvencije, koji glase:

Član 2.

(1)Savez radio-amatera Republike Srpske (u daljem tekstu: Savez) je udruženje radio-amaterskih klubova registrovanih na teritoriji Republike Srpske i fizičkih lica, samostalnih licenciranih radio-amatera, vlasnika amaterskih radio-uređaja.

(2)Savez objedinjava aktivnosti svih amaterskih radio-klubova i samostalnih članova, radio-operatora koji djeluju na teritoriji Republike Srpske.

(3)Cilj i obaveza Saveza je ostvarenje opštih interesa društvene zajednice u oblasti radio-amaterizma, radio-tehnike, elektronike, telekomunikacija i informatike.

Član 3.

Savezu se povjeravaju javna ovlašćenja koja vrši samostalno ili putem radio-amaterskih klubova u svom sastavu u cilju ispunjenja obaveza i dužnosti u vanrednim situacijama (prirodne katastrofe, nepogode, ratno stanje i druge

³⁴ Rješenje Ustavnog suda Republike Srpske broj U-66/19 od 16.09.2020. godine

vanredne okolnosti), a radi očuvanja života i zdravlja ljudi, opštih javnih dobara, kao i dobara od opšteg interesa.

Član 5.

Savezu se povjeravaju sljedeća javna ovlašćenja:

- 1) izdavanje odobrenja za privremeno ustupanje amaterskih repetitora i radio-amaterskih frekvencija na korišćenje institucijama i službama Republike Srpske koje rade na spasavanju imovine i lica i drugima,
- 2) izdavanje odobrenja organizatorima radio-amaterskih takmičenja, skupova, stručnih savjetovanja i sličnih događaja na teritoriji Republike Srpske,
- 3) zaprima zahtjeve za obezbjeđivanje dozvole i licence za amatersku radio-stanicu, kao i amatersku radio-stanicu ličnog radio-amatera i dostavlja je na ovjeru i upis u registar izdatih dozvola i licenci nadležnom organu,
- 4) izdavanje odobrenja radio-amaterskim klubovima za vršenje obuke za amaterskog operatora i odobrenja za organizovanje ispita za amaterskog radio-operatora,
- 5) izdavanje uvjerenja o članstvu u Savezu.

Član 8.

(1)Radio-amaterske frekvencije i repetitorske mreže mogu da koriste samo licencirani radio-amateri i klubovi radio-amatera na osnovu prethodno pribavljenog rješenja kojim se odobrava korišćenje frekvencija i pod uslovima propisanim ovim zakonom.

(3)Repetitori i druge radio-amaterske frekvencije koje koristi Savez, odnosno klubovi radio-amatera u vanrednim situacijama, bez naknade i po potrebi, ustupaju se institucijama i službama Republike Srpske koje rade na spasavanju imovine i lica.

(4)Repetitori se mogu po potrebi, uz naknadu, ustupiti na korišćenje drugim licenciranim licima i organizacijama.

(5)Odluku o ustupanju repetitora iz stava 4. ovog člana donosi Upravni odbor Saveza.

(6)Za postavljanje repetitora na amaterskim frekvencijama na teritoriji Republike Srpske potrebna je saglasnost Upravnog odbora Saveza.

(7)Upravni odbor Saveza saglasnost iz stava 6. ovog člana izdaje na osnovu mišljenja Komisije za repetitore, koju imenuje Savez, a uz pribavljeno mišljenje Ministarstva saobraćaja i veza (u daljem tekstu: Ministarstvo).

(8)Ministar saobraćaja i veza (u daljem tekstu: ministar) donosi pravilnik kojim se propisuju uslovi i postupak za ustupanje na korišćenje radio-amaterskih komunikacija i repetitorskih radio-stanica u Republici Srpskoj, kao i način i postupak praćenja i snimanja amaterske radio-komunikacije na radio-amaterskim repetitorima.

Član 9.

(2)Radio-amater je dužan da, ukoliko posjeduje radio-stanicu ili radio-stanice, izvrši prijavu matičnom radio-klubu ili Savezu sa osnovnim podacima o radio-stanici ili radio-stanicama.

Član 10.

(3)Stručni ispit iz st. 1. i 2. ovog člana može se polagati samo u radio-amaterskim klubovima koji su članovi Saveza i pred komisijom koju je imenovao Savez.

(4)Komisiju iz stava 3. ovog člana čine tri člana, radio-amaterski operatori CEPT (1) kategorije (stepen stručne osposobljenosti radio-amatera koji imaju pravo da koriste sve radio-amaterske opsege) i stručno su osposobljena za sprovođenje ispita.

(5)Stručni ispit iz st. 1. i 2. ovog člana polaže se po jedinstvenom planu i programu koji donosi Savez, a u skladu sa međunarodnim CEPT pravilom T/R 61-01 i T/R 61-02.

(6)Radio-amater koji je položio ispit i stekne pravo na korišćenje i rad na radio-stanici putem radio-amaterskog kluba ili Saveza podnosi zahtjev za izdavanje licence i dozvole za rad.

Član 11.

(2)Radio-amateri i radio-amaterski klubovi koji su registrovani i obavljaju djelatnost na teritoriji Republike Srpske su članovi Saveza.

(3)Radio-amater koji ima mjesto prebivališta u Republici Srpskoj i ima dozvolu za obavljanje djelatnosti radio-amaterizma može obavljati djelatnost na teritoriji Republike Srpske ukoliko je učlanjen u Savez ili radio-amaterski klub u Republici Srpskoj.

(4)Savez vodi registar i evidenciju radio-amatera i radio-amaterske opreme na teritoriji Republike Srpske.

(5)Podatke iz stava 4. ovog člana Savez jednom godišnje dostavlja Ministarstvu i Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske.

(6)Ministar donosi pravilnik kojim se propisuje sadržaj i način vođenja evidencije radio-amatera i radio-amaterske opreme.

Član 12.

(2)Strani državljani koji borave na teritoriji Republike Srpske duže od 30 dana, a posjeduju dozvolu za radio-stanicu i amatersku radio-stanicu zemlje iz koje dolaze, obavezni su prijaviti svoje prisustvo radio-klubu u mjestu boravka ili Savezu.

Član 18.

(1)Novčanom kaznom od 1.000 KM do 5.000 KM kazniće se Savez ako:

- 1) poslove javnog ovlašćenja koja su mu povjerena obavlja suprotno odredbama ovog zakona (član 5),
- 2) ne stavi na raspolaganje sve raspoložive kapacitete u skladu sa planom zaštite i spasavanja i ne omogući korišćenje radio-veza u vanrednim situacijama (član 6).

(2) Novčanom kaznom od 500 KM do 1.000 KM kazniće se radio-amater ako:

- 1) ne izvrši prijavu radio-stanice ili stanica i ne vodi dnevnik amaterske radio-stanice (član 9. st. 2. i 3),
- 2) zahtjev za izdavanje dozvole ili licence ne podnese preko radio-amaterskog kluba ili Saveza (član 10. stav 6),
- 3) obavlja djelatnost na teritoriji Republike Srpske a nije član Saveza ili radio-amaterskog kluba (član 11. stav 3),
- 4) ne poštuje principe svjetskog radio-amaterskog kodeksa, te opremu i djelatnost koristi u svrhu širenja dezinformacija i panike kod građana (član 14. st. 1. i 2).

(3) Novčanom kaznom od 200 KM do 500 KM kazniće se:

- 1) strani državljanin ukoliko u predviđenom roku ne prijavi svoje prisustvo radio-amaterskom klubu ili Savezu (član 12. stav 2),
- 2) lica koja povremeno koriste amaterske frekvencije bez saglasnosti Upravnog odbora Saveza (član 13. stav 2).

Prije nego pristupimo ocjeni ostalih odredbi potrebno je odgovoriti da li Savez radio-amatera predstavlja udruženje javne vlasti ili je privatno-pravnog karaktera. Jer, kako smo ranije naveli udruženja javne vlasti ne podpadaju pod zaštitu člana 11. Konvencije. Savez kao takav nije osnovan na osnovu ovog Zakona³⁵ već su mu samo povjerene javne ovlasti (član 2. i 3. Zakona). Dok se na funkcionisanje i rad Saveza primjenjuju propisi iz Zakona o udruženjima i fondacijama Republike Srpske, a osnov da javne ovlasti obavlja udruženje sadržano je u članu 8. Zakona o udruženjima i fondacijama Republike Srpske.³⁶ Njegova suština da je Savez udruženje kroz koje svoj interes promoviraju privatna lica i ona se ne mijenja Zakonom o radio-amaterizmu već su mu samo dodate određene javne ovlasti, te stoga po našem mišljenju, može se pristupiti ocjeni ustavnosti ovako uređenog udruženja. Čak i da jeste, cilj zakonskih odredbi ne može biti da ograničava ili u potpunosti sprečava ostvarivanje slobode udruživanja.³⁷

Slijedeće pitanje na koje je potrebno odgovoriti da li odredbe Zakona se mogu podvesti pod ograničenja slobode udruživanja predviđena članom 11. stav 2. Konvencije. Cilj koji se želi postići ovakvim jeste da se javnim ovlastima koje su dodijeljene Savezu doprinese zaštiti zdravlju i sigurnosti imovine i lica u

35 O udruženjima osnovanim na osnovu Zakona naveli smo primjer u predmetu pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine broj AP 4703/19.

36 Zakon o udruženjima i fondacijama Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 52/01 i 42/05)

37 Para. 65. *Le Compte, van Leuven i De Meyere protiv Belgije*, Zahtjev broj 6878/75; 7238/75, Presuda od 23.06.1981. godine.

slučaju vanrednih okolnosti. U načelu ovakvu odredbu možemo dovesti u vezu sa dijelom stava 2. člana 11. koji dozvoljava ograničenje slobode udruživanja ukoliko se ograničenje odnosi, između ostalog na javnu sigurnost i zaštitu zdravlja. Ali ovakvo rješenje ne zadovoljava načelu proporcionalnosti ustanovljeno praksom Evropskog suda za ljudska prava. Naime, ukoliko se ograničavanja iz stava 2. člana 11. Konvencije moraju tumačiti restriktivno onda Zakon mora odgovoriti na pitanje da li se zaštita lica i imovine može postići i izvan okvira Saveza. Ne vidimo niti jedan argument zašto lice mora biti član Saveza da bi bio radio-amater a i istovremeno da vrši radnje u cilju zaštite imovine i lica u vanrednim okolnostima. Zar istu svrhu ne bi mogao vršiti i kao radio-amater u drugom udruženju?

Neustavnost naprijed navedenih članova proizilazi iz činjenice da je Savez formiran kao krovno udruženje putem kojeg lice ukoliko želi da se bavi radio-amaterizmom mora biti član tog istog Saveza ili putem radio-kluba posredno biti član istog Saveza. Ne slažemo se sa stavom Ustavnog suda Republike Srpske da Zakon ne brani formiranje drugog udruženja. Čitajući Zakon, isti zaista ne sadrži niti jednu odredbu koja *eksplicite* zabranjuje formiranje druge vrste udruženja. Međutim, postavlja se pitanje koja je svrha formiranja druge vrste udruženja ukoliko samo preko zakonski nametnutog udruženja može obavljati dužnost radio-amatera.³⁸ Smatramo da se radi o negativnom aspektu slobode udruživanja i to prema van Veen-ovoj klasifikaciji o *de facto* prinudnom udruživanju. Prijetnja sankcijom predviđena članom 18. Zakona predstavlja oblik prisile, a ostale odredbe Zakona u značajnoj mjeri umanjuje uživanje prava na slobodno udruživanje. Prema tome, ukoliko primijenimo stav Evropskog suda za Ljudska prava iz predmeta *Young, James i Webster protiv Ujedinjenog Kraljevstva* na konkretni slučaj Zakona prijetnja sankcijom koja uključuje gubitak mogućnosti bavljenja radio-amaterizmom ali i uopšte početak bavljenja radio-amaterizmom je najozbiljniji oblik prisile. Druga strana ovog slučaja tiče se ograničavanja izbora po pitanju udruženja kojim bi se mogli pridružiti sopstvenom voljom. Individua ne uživa slobodu udruživanja ukoliko u stvarnosti sloboda djelovanja ili izbora koja mu preostaje je ili nepostojeća ili toliko umanjena da mu ne predstavlja praktičnu vrijednost.

Da se ne radi o ocjeni ustavnosti odredaba Zakona *in abstracto* već i *in concreto*. Navest ćemo primjer procedure za izdavanje dozvole i licence za amatersku radio stanicu. Naime članom 5. tačka 3) Savezu je kao javno ovlaštenje dato da zaprima zahtjeve za obezbjeđivanje dozvole i licence za amatersku radio stanicu, kao i amatersku radio stanicu lično radio-amatera i dostavlja je na ovjeru i upis u registar izdatih dozvola i licenci nadležnom organu. Nadležni organ iz navedene tačke i člana jeste Regulatorna agencija za komunikacije (RAK) koja je uspostavljena na osnovu Zakona o komunikacijama³⁹ a navedeni Zakon je donesen

38 Član 11. Stav (3) ZRARS.

39 Zakon o komunikacijama ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 31/03, 75/06, 32/10 I 98/12)

na osnovu isključive nadležnosti države u oblasti komunikacija.⁴⁰ Pri sprovedbi ove nadležnosti RAK putem Pravila o radioamaterskoj službi⁴¹ uređuje pitanje i polaganja radioamaterskih kvalifikacionih ispita kao preduslova za dobijanja dozvole i licence. Članom 13. navedenog pravila je propisano da kvalifikacione ispite komisijski organizuju isključivo radioamaterske organizacije. Iz ovog je vidljivo da se RAK ne ograničava koje to organizacije mogu organizovati polaganje kvalifikacionog ispita. Tumačeći Zakon u entitetu Republika Srpska to je moguće isključivo putem samo jednog udruženja i to Saveza. Ovakvim Zakonom, smatramo, državni zakon i njegova provedba koji važi za cijelu teritoriju države Bosne i Hercegovine se podređuje entitetskom Zakonu.⁴²

Zaključak

Tumačenje člana 11. Konvencije od strane Evropskog Suda za ljudska prava vremenom je evolviralo. Od tumačenja člana 11. kao garanta slobode udruživanja u pozitivnom smislu, u današnjem vremenu član 11. se tumači i u njenom negativnom smislu. Pri tome prevazilazeći čak i temeljna dokumenta koja su prethodila donošenju Konvencije. Dostignuća Evropskog suda za ljudska prava obavezuju i domaći Ustavni sud Bosne i Hercegovine u tumačenju kako Ustavom garantova slobode udruživanja tako i Konvencijskom. Smatramo da srž pitanja pri eventualnom Zahtjevu za ocjenu ustavnosti treba biti kvalitet zakonskog uređenja koji je entitetski zakonodavac donio. Površnim tumačenjem samo u smislu da li je zabranjeno ili nije formiranje drugih udruženja ne bi bila efektivna zaštita slobode udruživanja. Kao što, nadamo se, prikazali ovlasti koje je dobilo jedno udruženje prevazilazi cilj koji se želi postići a to je zaštita imovine i lica u vanrednim okolnostima. Pod krinkom zaštite imovine i lica druga prava koja prema važećim državnim zakonom i ustavom se ograničavaju u toj mjeri da bi upražnjavljene tih prava bilo bespredmetno. Formiranje drugih udruženja radi afirmacije interesa individua, u ovom slučaju radio-amatera, bile bi prazne ljuštore jer niti bi mogli obavljati svoju djelatnost, niti započeti obavljati svoju djelatnost bez istovremenog članstva u Savezu kao određenog nadudruženja.

40 Član III/1.h Ustava Bosne i Hercegovine

41 Pravilo 92/2020 o radioamaterskoj službi ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 05/21)

42 Članom 16. Pravilo 92/2020 o radioamaterskoj službi ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 05/21) istina propisuje se poštivanje ostalih zakona i propisa koji "Izdavanje dozvole ne oslobađa nosioca dozvole od poštivanja ostalih zakona i propisa važećih na teritoriji sa koje se koristi znak." No, međutim ovakva odredba Pravila smatramo da je u suprotnosti sa Zakonom o komunikacijama ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 31/03, 75/06, 32/10 i 98/12) jer određuje posebne teritorije a koje nemaju uporište u Zakonu o komunikacijama jer kako smo naveli Zakon o komunikacijama posmatra Bosnu i Hercegovinu kao jedinstven teritorij. Obzirom da pitanje zakonitosti ovakve odredbe Pravila izlazi iz okvira ovog rada nećemo ga detaljnije analizirati. Važno je napomenuti da ovakva odredba nije postojala u ranijim Pravilima o radiomaterskoj službi npr. Pravilo broj 28/2007 o radio amaterskoj službi, broj 01-02-3246-1/07 dana 18.12.2007. godine.

LITERATURA

- Misita, Nevenko, Osnovi prava Evropske Unije, Magistrat Sarajevo, Sarajevo, 2002. godine
- Van Dijk, P., Van Hoof, G.J.H., u saradnji sa Heringa, A.W., Schokkenbroek, J.G.C., Vermuelen, B.P., Viering, M.L.W.M., Zwaak, L.F., Teorija i praksa Evropske konvencije o ljudskim pravima, Muller, Sarajevo 2001.
- Van Veen, Wino J.M., Negativna Sloboda udruživanja: član 11. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava I osnovnih Sloboda, Međunarodni časopis neprofitnog prava, Knjiga 3, Broj 1. Septembar 2000.
- Vodić kroz članak 11. Europske konvencije o ljudskim pravima – Sloboda okupljanja i udruživanja, Vijeće, Izdanje od 31.08.2021. godine

LEGISLATIVA

- Ustav Bosne i Hercegovine (Aneks IV Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i hercegovine „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 25/09)
- Ustav Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 21/92 – prečišćeni tekst, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05, 117/05)
- Zakon o komunikacijama („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 31/03, 75/06, 32/10 I 98/12)
- Zakon o radio-amaterizmu u Republici Srpskoj („Službeni glasnik RS“, br.36/2019)
- Zakon o udruženjima i fondacijama Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 52/01 i 42/05)

SUDSKA PRAKSA

- Gorzelik i drugi protiv Poljske, Zahtjev broj 44158/98, Presuda od 17.02.2004. godine
- Jafarov i drugi protiv Azerbejdžana, Zahtjev broj 27309/14 od 25.07.2019. godine
- Le Compte, van Leuven i De Meyere protiv Belgije, Zahtjev broj 6878/75; 7238/75, Presuda od 23.06.1981. godine
- N.F. protiv Italije, Zahtjev broj 37119/97, Presuda od 02.08.2001. godine.
- Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: AP 1319/11 od 10.04.2014. godine
- Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: AP 279/04 od 12.04.2005. godine
- Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: AP 4703/19 od 05.05.2021. godine
- Rješenje Ustavnog suda Republike Srpske broj: U-66/19 od 16.09.2020.

godine

- Sidiropoulos i drugi protiv Grčke, Zahtjev broj 57/1997/841/1047, Presuda od 10.07.1998 godine
- Sigurður A. Sigurjónsson protiv Islanda, Zahtjev broj 16130/90, Presuda od 30.06.1993. godine
- Ujedinjena makedonska organizacija Ilinden i drugi protiv Bugarske (broj 2) , Zahtjev broj 34960/04, Presuda od 18.10.2011. godine.
- Young, James i Webster protiv Ujedinjenog Kraljevstva, Zahtjev broj 7601/76; 7806/77, Presuda od 13.08.1981. godine
- Zhechev protiv Bugarske, Zahtjev broj 57045/00, Presuda od 21.09.2007. godine

Faruk Dozić, delegate, Council of the people RS

Candidate in a PhD studies in European Law, Faculty of Law, Dzemal Bijedic University of Mostar

THE RIGHT TO FREEDOM OF ASSOCIATION AND THE LAW ON RADIO - AMATEUR OF THE REPUBLIKA SRPSKA

Summary: In accordance with the Constitution of Bosnia and Herzegovina, and in line with Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms the right of peaceful assembly and association are grouped together. In their nature those two rights are intertwined and together with freedom of expression are considered the basis for pluralistic and democratic society. Historically, the right of assembly and association have developed in parallel with each other. The first as the right of workers to protest in their fight for better working conditions, and the second as the right to form unions to protect gained rights. Although the Convention mentions syndicates as form of association, it is not limited to only that form it can also be in the form of non-government associations, clubs, religious groups, political parties, foundations etc. Freedom of association represents the right of an individual or group, real or legal persons to associate with others, without disturbance by the state, to collectively express, promote, seek and defend common interests. It is a qualified right, meaning public authorities can limit freedom of association in the interest of community or to protect the rights of others. This paper will explain in more detail the achievements of the case law of the European Court of Human Rights in the interpretation of freedom of association and confront them with legal solutions of Law on Radio Amateurism of Republika Srpska and try to answer whether this law violates Constitution of Bosnia and Herzegovina, more precisely, whether the right to freedom of association guaranteed by both the Constitution of the State Bosnia and Herzegovina and the European Convention on Human Rights and Freedoms is endangered.

Keywords: freedom of association, law, Constitution, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms